

each other: the first is a method of cultural behavior and the second is an instrument to carry out this way of behavior. The three main functions of euphemism are softening of the rough and unpleasant nomination for the speaker, softening of the rough and unpleasant nomination for the interlocutor and masking of reality for hiding some negative facts. For example, the phrase «children with special needs» is a correct substitute for «invalid, cripple, disabled child» or the function of the expression «have traded insults» in the sentence: «President Trump and John Bolton, his newly designated national security adviser, both have traded insults with North Korean leaders...» is to conceal a conflict situation between two politicians. Some phrases considered to be euphemisms may have a direct translation, but it's important to investigate the pragmatic situation which sometimes allows understanding the hidden definition of the words. For example, the phrase «malign activity» is translated directly and, in the same time, is used as an euphemism to soften and hide the real aggression from one country to another.

There are many ways of euphemisation at different levels of language: metaphor, periphrasis, synecdoche, metalepsis, elevation, paronymic replacement, antifreeze, etc. The article exposes concrete examples of using these and other methods in the English press and the functions of euphemisms, created by these ways, in a particular pragmatic situation are also analyzed.

Key words: *political correctness, euphemism, language means, euphemisation of speech, melioration, neutralization of unpleasant meaning of the word, mitigation of the word meaning.*

УДК 811.111'373.611

І. А. Гонга

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНОЇ ДОМІНАНТИ У МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКОГО МОВНОГО СУБСТАНДАРТУ)

У статті розглядається зв'язок між словотвором та екстралінгвістичним світом через аспект актуалізації екстралінгвістичної домінанти. Дається визначення екстралінгвістичної домінанти. На прикладах мовних одиниць американського субстандарту досліджуються способи актуалізації екстралінгвістичної домінанти в різних компонентах сленгових композит.

Ключові слова: *екстралінгвістична домінанта, суб'єкт порівняння, об'єкт порівняння, мовний субстандарт, екстралінгвістичні чинники, вербалізація, композита, ономасіологічна база, ономасіологічна ознака, номінативний комплекс.*

Мовленнєва взаємодія (комунікація) неможлива без екстралінгвістичних ситуацій, умов. У лінгвістиці часто застосовують термін «дискурс», одне з основних понять сучасної лінгвістики. Будучи складним поняттям, дискурс є об'єктом уваги когнітивної лінгвістики, лінгвістики тексту, функціональної лінгвістики і т.д. Дискурс має багато трактувань, деякі лінгвісти вважають, що витoki теорії дискурсу беруть початок ще з трактатів античних філософів і наразі існує багато визначень залежно від аспекту його розгляду [6]. Дискурс реалізується в комунікативній ситуації, яка, в свою чергу, складається на основі екстралінгвістичних умов. Звідси, можна вважати, що дискурс є породженням екстралінгвістичної ситуації та є його невід'ємною частиною.

Виділяються різні види дискурсу: дискурс культури, міжкультурний дискурс, дискурс національний і т.д. [8, с. 37].

В статті ми ставимо за **мету** розглянути екстралінгвістичну домінанту – одиницю, що виділяється в екстралінгвістичній ситуації завдяки певним рисам, характеристикам, обставинам і пізніше за допомогою мовних засобів словотвору, стає екстралінгвістичним підґрунтям для формування нової мовної одиниці. **Актуальність** теми зумовлено саме спробою вичленити екстралінгвістичну домінанту в мові і прослідкувати процес її вербалізації. Отже **об'єктом** дослідження є певна мовна одиниця, **предметом** дослідження – екстралінгвістична домінанта, що виділяється у екстралінгвістичній ситуації. **Матеріалом** дослідження є американський мовний субстандарт, що включає знижено-побутову лексику та фразеологію, сленг, аргі, жаргон. Причиною вибору американського мовного субстандарту в якості матеріалу дослідження є той факт, що для цього найбільш ліберального мовного пласту семантичне переосмислення є одним із найпродуктивніших способів словотвору.

Поняття екстралінгвістичної домінанти тісно пов'язане з теоріями метафори, головними з яких є теорія метафори як стислого порівняння [1, с. 303; 4, с. 19; 7, с. 91–102]. Існує альтернативна їй теорія інтеракції, де метафора розглядається як процес взаємодії двох об'єктів (теорія М. Блека та А. Річардса) [3, с. 153–173]. Ми робимо спробу сконцентрувати увагу саме на екстралінгвістичній домінанті, як спільній (часто найяскравішій) екстралінгвістичній особливості між об'єктом та суб'єктом порівняння, розглядаючи її як основу вже мовного словотвірного процесу.

В умовах дискурсу культури, міжкультурного, національного дискурсів, які мають місце в умовах неформального спілкування, що часто передбачає шифрувальний, іронічний, саркастичний характер спілкування, а також серед представників різних професійних груп, злочинних угруповань і т.д. постійно виникає велика кількість мовних одиниць, які за своєю архітектонікою можуть бути простими словами, композитами, фразами. Найяскравіші лексеми та фрази мовного субстандарту входять у мовний узус, закріплюються спочатку в субстандарті мови, а надалі можуть проникати в розмовний варіант англійської мови. В основі утворення нової мовної одиниці лежить екстралінгвістична домінанта (далі ЕД) – немовний компонент, який, втім є найяскравішим у певній екстралінгвістичній ситуації завдяки різним чинникам зовнішнього, психологічного, історичного, соціального характеру. ЕД може бути нетранспарентною, звідси і потенційно неправильне трактування її етимології. Так, наприклад, американський сленгізм *cheesecake* – *еротична фотографія*, асоціювалась з сирним пудингом, де солодкий сир на поверхні. Насправді, походження цієї лексеми в сленговому значенні бере початок ще з перших еротичних студій, де один з фотографів мав звичку говорити про дівчат «*better than a cheesecake*». Втім, набагато пізніше сленгізм *cheesecake* став дериваційною базою для лексеми *beefcake* на позначення фото сексуального чоловіка: «...*the sort of beefcake bodies usually associated with male strippers*». Отже в першому випадку ЕД були оголені дівчата, а в другому – еротичні фото чоловіків, які назвали за асоціацією зі словом *cheesecake*. Цей приклад демонструє досить нетранспарентну екстралінгвістичну домінанту, оскільки вона є досить прихованою, має глибинний характер та іноді потребує фонових знань.

ЕД вербалізуються в мовному субстандарті, як правило, завдяки метафорі і метонімії. Так, в умовах відповідного дискурсу нескладно зрозуміти значення слова *carrot top* – *рудоволоса людина*. Порівняйте: *морквинка* – *рудоволоса дівчина* (укр. сленг).

ЕД може продукувати загальнозрозумілі, але водночас експресивно-виражені слова з домінуючим конотативним компонентом значення, що базується на очевидних

характеристиках об'єкта номінації. У процесі декодування метафоризованої, метонімізованої мовної одиниці для комуніканта є характерним мисленнєве повернення до дискурсу, екстралінгвістичної ситуації і визначення ЕД. Після правильного визначення ЕД комунікант може легко зрозуміти значення мовної одиниці.

ЕД може формуватися на основі індивідуального досвіду, або передаватися у процесі дискурсу, оскільки значення слів (особливо субстандартного походження) можуть мати упереджений характер і часто бувають колективними стереотипами, і будучи когнітивним компонентом, містять знання та уявлення про соціальний об'єкт. ЕД не обов'язково є однаковою для всіх, можлива значна кількість ЕД в одному об'єкті (оскільки людині властиве індивідуальне сприйняття дійсності).

Для утворення нової мовної одиниці окрім ЕД потрібен об'єкт порівняння (далі ОП) та суб'єкт порівняння (далі СП). ОП та СП пов'язані саме завдяки ЕД, яка є для них спільною, або схожою настільки, щоб порівняти їх шляхом асоціативного мислення. Як бачимо, ці три елемента (ОП, СП та ЕД) є екстралінгвістичними чинниками і обов'язковою умовою для утворення нових мовних одиниць у мовному субстандарті.

ЕД є невід'ємною умовою утворення мовних одиниць у мовному субстандарті. Вичленення ЕД об'єкту порівняння є першим етапом утворення нової мовної одиниці. Другим етапом є її порівняння з СП реального світу, а третім – утворення нової мовної одиниці. Таким чином, об'єкт порівняння, суб'єкт порівняння та екстралінгвістична домінанта – це три необхідні та тісно пов'язані екстралінгвістичні одиниці, без яких неможливий перехід у сферу словотвірної діяльності, зокрема субстандартного словотвору. Так, в сленгізмі *culture-vulture* – *мисливець за культурними цінностями* ОП *vulture* (стерв'ятник, американський гриф) має ЕД: його поведінка характеризується довгими тривалими польотами з метою знайти поживу для харчування. Ця ЕД переноситься на суб'єкт порівняння – людину, яка довго і терпляче відшукує культурні цінності, оскільки вони стають його джерелом прибутків (перепродаж і т.д.). Крім цього характерною рисою поведінки стерв'ятників є їхнє бажання поживитися здобиччю, на здобуття якої не потрібно докладати зусиль (вона як правило вже мертва). Людина, яка шукає культурні артефакти також намагається збагатитися, не докладати великих зусиль. У цьому прикладі спостерігається ще одна особливість, характерна для багатьох композит з метафоричним значенням: перший компонент *culture* має пряме значення, яке можна розглядати також як метонімічний компонент комплексу композити [5, с. 81–87]. Логічно, що ЕД вербалізується в композиті саме через другий компонент – його ономасіологічну базу.

Типовими для композитних слів є лексеми, де ЕД вербалізується саме через перший компонент, в той час, як другий компонент має саме метонімічне значення. Тут особливою продуктивністю виділяються композити з ономасіологічною базою – *head*. Розглянемо наступні приклади: *bonehead*, *hardhead*, *pighead*, *rockhead* – *вперта людина*. Як бачимо складна семантика композити може розглядатися як метонімія: компонент *-head* як частина тіла людини, тоді як ономасіологічна ознака характеризується семантикою першого компонента, що базується на ЕД, яка в кожній лексемі має екстралінгвістичні, а потім і семантичні відмінності: *bone* «кістка» – тверда, її важко зламати або зігнути; *hard* «твердий» – теж саме. ЕД в слові *pig* може бути впертість та норавливість тварини, *rock* – *міцність, твердість*. Як бачимо, ЕД різняться, хоча і не обов'язково в значній мірі.

ЕД безумовно вносить елемент синергії, що є елементом сильного емоційного впливу на комуніканта [9, с. 26–52]. Таким чином, вербалізація ЕД впливає на емоційний стан людини, оскільки може роздратувати, розізлити, викликати відчуття

відрази, або навпаки, розсмішити, сприяти її розслабленню в певних умовах і т.д. Оскільки метафора відображає актуальний емоційний стан особистості і, за деякими дослідженнями, може бути і засобом психокорекції як особистості, так і певної соціальної групи [2], то ця особливість тісно пов'язана з ЕД, на основі якої і виникає метафора.

У лексемах композитної будови ЕД може вербалізуватись через перший, другий компонент та через обидва його компоненти. Розглянемо кілька прикладів: *candyman* – той, хто торгує наркотиками; *Tinseltown* – Голівуд; *donkeywork* – нудна робота. У трьох прикладах ЕД вербалізується саме через перший компонент композити. Так, ЕД слова *candy* – льодяник, який хочеться придбати для отримання задоволення, а ось другий компонент ніяким чином не має метафоричного значення, якщо вживається самостійно. У слові *Tinseltown* – Голівуд значення слова *tinsel* «мішура, показний блиск» відповідає ЕД «те, що блистить, сяє, але не є натуральним і якісним». Ця домінантна риса є характерною як для слова *tinsel*, так і для міста Голівуд. Таким чином завдяки вербалізації екстралінгвістичної характеристики *tinsel* Голівуд зображується гламурним, сяючим, але не обов'язково тим містом, де кожен може стати щасливим. Що ж до ономасіологічної бази *town*, то вона повністю вербалізує свої екстралінгвістичні риси і вносить їхню семантику в незмінному стані до цілого ономасіологічного комплексу слова *Tinseltown*.

В останньому прикладі *donkeywork* – нудна, рутинна робота ономасіологічний комплекс слід розглядати повністю, не розділяючи його на складові частини композити. ЕД між об'єктом порівняння та суб'єктом порівняння є саме «нудна та рутинна робота», в ОП її виконує віслюк, в СП цю роботу виконує людина.

У композиті *dome-doctor* – психолог або психіатр ЕД є форма та локація порівнюваних слів *dome* та *head*. ЕД також можна вважати вміст горища, безлад, який там може бути, старі, занедбані, брудні речі і т.д. Все це потенційні риси ЕД, як такої, що пов'язує ОП та СП у екстралінгвістичному світі. Що стосується слова *doctor*, то воно є в гіперо-гіпонімічних стосунках зі словом «психіатр».

ЕД може вербалізуватися у кількох значеннях. Наприклад, *hatchet-man* має принаймні два значення (два лексико-семантичних варіанта): 1. професійний вбивця 2. газетний писака або політичний поплічник, чие завдання – підірвати репутацію конкурента, кандидата на важливу посаду. ЕД слова «*hatchet*» є «руйнівна характеристика бойової сокири, що використовується саме для вбивства». Така ЕД є ідеальною для вербалізації у першому значенні слова *hatchet-man*. Для другого значення композити ЕД є «руйнівна характеристика бойової сокири, яка може завдати шкоди (не обов'язково тілесної)». Звідси бачимо, що ЕД навіть у різних значеннях одного слова може вербалізуватися в суттєво відмінних екстралінгвістичних характеристиках.

У лексемах *beer-shell* – кухоль пива; *gradehound* – студент, для якого оцінки важливіші за знання, ЕД вербалізується саме в другому компоненті. У лексемі *beer-shell* ЕД компонента *shell* може бути як форма для порівняння ОП та СП, так і результат дії ОП та СП: людина може почуватися в певній мірі в неадекватному стані в результаті вибуху снаряду або випитого кухля пива. Щодо першого компонента ономасіологічного комплексу *beer*, то він вносить своє пряме значення до ономасіологічного комплексу лексеми. Так само лексема *grade-hound* має ЕД, що пов'язує студента та собаку-хортицю: мета наздогнати, вліпмати певний об'єкт (відповідно тварину або оцінку). Стосовно ономасіологічної ознаки *grade*, то вона позначає об'єкт переслідування в прямому значенні.

У лексемі *woodfish* – *гриби* ЕД, що поєднують слова *гриби* та *риба*, може бути цікаве проведення часу, пристрасть до виду діяльності, здобич і т.д. Цікавою в аспекті морфологічної структури та семантики є лексема *ace-of-base* – *дуже чорний афроамериканець*, в якій ЕД карти *виновий туз* є чорний колір та найвищий ступінь ієрархії.

Отже екстралінгвістична домінанта – це яскрава (іноді прихована) нелінгвістична риса / характеристика двох об'єктів екстралінгвістичного світу, що використовується в процесі вторинної (метафоричної, метонімічної) номінації, будучи її основою. Екстралінгвістична домінанта може бути основою семантичного переосмислення не лише для морфологічно простих слів, але й для композит. У композитах екстралінгвістична домінанта є спільною (дуже схожою) рисою для об'єкта порівняння та суб'єкта порівняння і може вербалізуватися в першому компоненті (ономасіологічній ознаці), другому компоненті (ономасіологічному базисі) ономасіологічного комплексу композит або в цілісному ономасіологічному комплексі. Незважаючи на певну зашифрованість або непрозорість семантики таких слів, їхнє значення в значній мірі можна дешифрувати завдяки дискурсу. Стаття може бути базою для подальшого внеску в теорію номінації, особливо з точки зору саме екстралінгвістичної домінанти.

Список використаної літератури

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка : учеб. / И. В. Арнольд. – 11-е изд. – Москва : ФЛИНТА : Наука, 2012. – 376 с. ; Arnold I. V. Stilistika sovremennogo angliyskogo yazyka : ucheb. / I. V. Arnold. – 11-e izd. – Moskva : FLINTA : Nauka, 2012. – 376 s.
2. Бикмухаметова Н. З. Социально-психологические аспекты использования метафоры в психодиагностике и психокоррекции личности и группы : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 19.00.05 / Назия Закизяновна Бикмухаметова ; Ярослав. гос. ун-т им. П. Г. Демидова. – Ярославль, 2002. – 27 с. ; Bikmukhametova N. Z. Sotsialno-psikhologicheskie aspekty ispolzovaniya metafor v psikhodiagnostike i psikhokorreksii lichnosti i gruppy : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk : 19.00.05 / Naziya Zakizyanovna Bikmukhametova ; Yaroslav. gos. un-t im. P. G. Demidova. – Yaroslavl, 2002. – 27 s.
3. Блэк М. Метафора / М. Блэк // Теория метафоры : сб. / общ. ред. Н. Д. Арутюновой и М. А. Журиной. – Москва : Прогресс, 1990. – С. 153–173 ; Blek M. Metafora / M. Blek // Teoriya metafor : sb. / obshch. red. N. D. Arutyunovoy i M. A. Zhurinskoj. – Moskva : Progress, 1990. – S. 153–173.
4. Галстян А. С. Психологический анализ процесса метафоризации : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.19 / Анаит Сережаевна Галстян ; Ин-т языка им. Р. Ачаряна. – Ереван, 1985. – 19 с. ; Galstyan A. S. Psikhologicheskiy analiz protsessa metaforizatsii : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk : spets. 10.02.19 / Anait Serezhaevna Galstyan ; In-t yazyka im. R. Acharyana. – Yerevan, 1985. – 19 s.
5. Гонта И. А. Структурные и семантические особенности композит-метафор в американском сленге : дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 / Игорь Анатолиевич Гонта ; Киевский гос. лингвистический ун-т. – Киев, 2000. – 194 с. ; Gonta I. A. Strukturnye i semanticheskie osobennosti kompozit-metafor v amerikanskom slenge : dis. ... kand. filol. nauk : spets. 10.02.04 / Igor Anatolievich Gonta ; Kievskiy gos. lingvisticheskiy un-t. – Kiev, 2000. – 194 s.
6. Кириченко Т. С. Трактатування терміну «дискурс» в сучасній лінгвістиці / Т. С. Кириченко // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія : Філологічна. – 2014. – Вип. 48. – С. 195–197 ; Kyrychenko T. S.

Traktuvannia terminu «dyskurs» v suchasni linhvistytsi / T. S. Kyrychenko // Naukovi zapysky [Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»]. Seriya : Filolohichna. – 2014. – Vyp. 48. – S. 195–197.

7. Никитин М. В. О семантике метафоры / М. В. Никитин // Вопросы языкознания. – 1979. – № 1. – С. 91–102 ; Nikitin M. V. O semantike metafory / M. V. Nikitin // Voprosy yazykoznaniiya. – 1979. – № 1. – S. 91–102.

8. Словник термінів міжкультурної комунікації (українська, російська, англійська та німецька мови) / за ред. А. Е. Левицького. – Київ : Логос, 2011. – 263 с. ; Slovnyk terminiv mizhkulturnoi komunikatsii (ukrainska, rosiiska, anhliiska ta nimetska movy) / za red. A. E. Levytskoho. – Kyiv : Lohos, 2011. – 263 s.

9. Телия В. Н. Метафора как модель смыслопроизводства и ее экспрессивно-оценочная функция / В. Н. Телия // Метафора в языке и тексте / отв. ред. В. Н. Телия. – Москва : Прогресс, 1988. – С. 26–52 ; Teliya V. N. Metafora kak model smysloproduzvodstva i ee ekspressivno-otsenochnaya funktsiya / V. N. Teliya // Metafora v yazyke i tekste / отв. red. V. N. Teliya. – Moskva : Progress, 1988. – S. 26–52.

10. Chapman L. R. A New Dictionary of American Slang / L. Chapman. – New York : Harper and Row, 1986. – 499 p.

11. Chapman L. Thesaurus of American Slang / L. Chapman. – London : Collins, 1990. – 489 p.

12. Dictionary of American Slang / ed. by H. Wentworth, S. B. Flexner. – New York : Thomas Y. Crowell, 1975. – 766 p.

13. NTC's dictionary of American slang and colloquial expressions / ed. by R. A. Spears ; L. Schinke-Llano. – New York : National Textbook Company, 1989. – 528 p.

14. SlangSite.com [Electronic resource] : A dictionary of slang, webspeak, made up words, and colloquialisms. – Mode of access : <http://www.slangsite.com/>

15. The Racial Slur Database [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.rsdb.org/races>

Стаття надійшла до редакції 27.10.2018.

I. Honta

VERBALIZATION OF EXTRALINGUISTIC DOMINANT IN THE LANGUAGE (ON THE MATERIAL OF THE AMERICAN LANGUAGE SUBSTANDARD)

The article explores the connection between word-building and extralinguistic world through the usage of extralinguistic dominant.

The extralinguistic dominant is a bright extralinguistic feature reflected and used in the process of semantic transformation (metaphorical or metonymical). This process results in appearance of a new word or a word with two (often more than two) lexico-semantic variants, sometimes a new word combination.

The American substandard is especially prolific in the production of language units with metaphorical or metonymical (sometimes both) meanings. The concept of extralinguistic dominant is closely connected with an object of comparison and subject of comparison, the involvement of which is necessary for the process of metaphorical or metonymical derivation. The extralinguistic dominant is the same or similar for both object and subject of comparison as it becomes a basis for the process of derivation. The concept of extralinguistic dominant also correlates with association appearing in the mind of communicants.

The extralinguistic dominant can be transparent and evident making understanding of the word or word combination quick and easy, or less transparent, sometimes disguised, which complicates the understanding and communication.

The extralinguistic dominant contributes to the effect of synergy – an emotional impact on the communicants, which can cause different feelings, ranging from positive to negative.

Distinguishing extralinguistic dominant in the object of comparison is the first stage in the process of word derivation, comparison and recognition of the same or similar feature is the second stage and the third stage is the emergence of a new word meaning or a new word combination. Extralinguistic dominant can be used in the creation of simple as well as compound words. In the creation of compounds the extralinguistic dominant can be singled out in the first, second or both components which correlate with simple words and their objects of comparison.

The article can contribute to the further development of nomination theory, especially with the focus on extralinguistic dominant as a bright characteristic of an object or phenomenon.

Key words: *extralinguistic dominant, object of comparison, subject of comparison, language substandard, verbalization, compound, onomasiological basis, onomasiological feature, nominative complex.*

УДК 811.112.2'367.622:658.8

О. В. Горбач

СКЛАДНІ ІМЕННИКИ ЛЕКСИКИ МАРКЕТИНГУ: СТРУКТУРНО-МОРФОЛОГІЧНА ТА СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКИ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

У статті проаналізовано структурно-морфологічні та семантико-синтаксичні особливості складних іменників лексики маркетингу сучасної німецької мови. Увагу, зокрема, зосереджено на виявленні найбільш продуктивних структурних типів номінації предметів, явищ та процесів аналізованої економічної галузі. Автор виокремлює різні типи семантико-синтаксичного зв'язку між компонентами композитів та аналізує їхню частотність. Також досліджуються словотвірні особливості складових компонентів композитів. Наголошується на основних вимогах до сучасної термінології.

Ключові слова: *складний іменник, структурний тип, семантика, семантико-синтаксичний зв'язок, номінація, складовий компонент.*

Постановка проблеми. Утворення складних слів німецької мови як один зі шляхів поповнення її лексичного складу традиційно характеризується активністю та популярністю, що спричинює необхідність висвітлення їхніх структурно-морфологічних та семантико-синтаксичних особливостей на матеріалі відносно нової галузі економічної лексики сучасної німецької мови – лексики маркетингу.

Постановка завдання. Процес дослідження теми статті передбачає виконання таких завдань: 1) визначити продуктивні структурні типи; 2) охарактеризувати словотвірні особливості складових компонентів композитів; 3) виявити тип семантико-синтаксичного зв'язку між компонентами більшості аналізованих складних іменників; 4) описати семантичні особливості лексичних одиниць аналізованої лексики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток лінгвістичної науки останніх десятиліть відзначається прискіпливою увагою як вітчизняних, так і зарубіжних вчених